

verso la loro Società politica per Croati e Sloveni in Istria, che inizialmente operava sul territorio dell'Istria croata, allargando gradualmente la sua attività anche nella zona slovena, il che aveva portato, specie durante le elezioni del 1907, a determinate tensioni e disaccordi.

Lo stesso anno, nella brochure *Jugoslovanska ideja in Slovenci* si univa alla polemica aperta contro l'atteggiamento del partito del Diritto croato, ovvero contro le dichiarazioni di Tresić-Pavičić, anche Henrik Tuma, che respingeva ogni pensiero di un confine statale italiano ad est dell'Isonzo e del Collio, chiaramente avvertendo allo stesso tempo che si trattava della sopravvivenza degli Sloveni come una delle parti costituenti dello jugoslavismo, senza la quale non si poteva parlare di vero jugoslavismo.

Slovensko-hrvatski odnosi u Austrijskom primorju u kontekstu „novoga kursa“ hrvatske politike 1903. – 1907.

Sažetak

Prilog rasvjetljuje slovensko-hrvatske odnose u Istri i Trstu te stanje u Dalmaciji u ključnom razdoblju od kraja „slogaštva“ na prijelomu 19. i 20. stoljeća do politike „novoga kursa“ u prvom desetljeću 20. stoljeća.

Ideološka razilaženja i različitost koncepata u slovensko-hrvatskom političkom taboru prvih godina 20. st. doveli su do osnivanja Političkoga društva za Hrvate i Slovence u Istri, čime su se područje i utjecaj tršćanske Edinosti znatno smanjili, ali se unatoč tome slovensko-hrvatska solidarnost iskazivala i narednih godina, osobito oko događanja u Hrvatskoj 1903.

Unatoč određenim suprotnostima, Edinost – kojoj je na čelu bio hrvatski političar Matko Mandić – je održavala dobre odnose s političkim prvacima iz hrvatskoga tabora. Ipak, poslije uspostave Slavensko-latinskoga saveza (Pariz 1904.) ušla je u teške nesuglasice s Antom Tresićem-Pavičićem, dalmatinskim pravaškim političarom, pjesnikom, piscem i urednikom lista *Jadran*. Znameniti „novi kurs“ hrvatske politike uskoro je posegnuo za idejom o savezu s Italijom, doduše više ili manje samo s neslužbenim iredentističkim pokretom. Ipak se uskoro našao u situaciji da nije išlo bez teritorijalnih popuštanja na račun Austrijskoga primorja, osobito Trsta i zapadne polovice Istre.

Krug oko Edinosti, gdje je 1906. u prvi plan izbilo novo liberalno-nacionalno vodstvo (Rybař, Gregorin, Slavik), reagirao je na različite načine jer je osjećao da ga „novi kurs“ ne poštuje ni glede unutarnjopolitičkih pitanja Austro-Ugarske, a s druge su strane zaoštrena polemika s Tresićem-Pavičićem i aktivnost Slavensko-latinskoga saveza tršćansko Političko društvo Edinost silile na krajnji oprez i tolerantan odnos prema istarskim Hrvatima, odnosno njihovom Političkom društvu za Hrvate i Slovence u Istri, koje je isprva djelovalo na području hrvatske Istre, postupno šireći svoje djelovanje i na njezin slovenski dio, što je posebno na izborima 1907. dovelo do određenih napetosti i nesuglasica.

Iste je godine u brošuri *Jugoslovanska ideja in Slovenci* u otvorenu polemiku s hrvatskim pravaškim stajalištem, odnosno tvrdnjama Tresića-Pavičića, stupio i Henrik Tuma, koji je otklanjao svaku pomisao na talijansku državnu granicu istočno od

Soče i Goriških brda te pritom jasno upozorio da se radi o opstanku Slovenaca kao jednoga od jednakopravnih dijelova jugoslavenstva, bez kojega o pravom jugoslavenstvu ne može ni biti govora.

Slovene-Croatian relations in the Austrian Littoral in the context of the Croatian policy of "new course", 1903 - 1907

Summary

The paper sheds light on the Slovene-Croatian relations in Istria and Trieste in one of the crucial periods for the area starting at the end of the "period of concord" and encompassing the first decade of the 20th century marked by the Croatian policy of "new course".

At the beginning of the 20th century, the Slovene-Croatian political camp saw the ideological split and diversification of concepts that led to the establishment of the Political Society for Croats and Slovenes in Istria. As a result, the influence of the Edinost ("Unity", a Trieste political society) in Istria decreased considerably. Nevertheless, Slovene-Croatian solidarity managed to survive, which was particularly evident during the Croatian mass rallies of 1903.

Despite certain antagonisms, the Edinost – led by the Croatian politician Matko Mandić until 1905 – maintained good relations with the political leadership of the Croatian camp. However, after the establishment of the "Slavic-Latin Union" in 1904 in Paris, it came into severe conflict with Dr. Ante Tresić-Pavičić, a Dalmatian politician, poet, writer and editor of the newspaper *Jadran*. The notorious Croatian policy of "new course" soon started toying with the idea of forging an alliance with Italy or, more precisely, with the informal irredentist movement, yet it soon found itself in a situation where it could not avoid the policy of appeasement when it came to territorial issues related to the Austrian Littoral, in particular to Trieste and the western half of Istria. The circle gathered around the Edinost whose presidents (Rybař, Gregorin, Slavik) after 1906 were of liberal and national orientation, responded in a variety of manners as it felt that the "new course" did not even take into account its views related to Austro-Hungarian internal affairs. Concomitantly, the sharp polemics with Tresić-Pavičić and the activities of the "Slavic-Latin Unity" compelled the Edinost to assume an extremely cautious and tolerant attitude towards Croats from Istria and their Political Society for Croats and Slovenes in Istria, which was initially active only in Croatian Istria and only gradually spread its sphere of operation to Slovene Istria, which gave rise to tension and disagreements in the following years, in particular during the elections of 1907. In order to avoid a negative impact upon national unity between Slovenes and Croats living in this sensitive ethnically diverse area, the Edinost did not aggravate the situation. As a result, Trieste kept its role of a linking element between the two nations up to the first world war.